

การเปลี่ยนผ่านเศรษฐกิจชุมชนจากการทำเหมืองแร่สู่การท่องเที่ยว (EP. 2)

ดร.ทศพร ทองเที่ยง

สุภาวดี สังข์วรรณ

ผู้เรียบเรียง

เรื่องเล่าการเปลี่ยนยุคคนเหมืองแร่สู่ยุคท่องเที่ยว จากคุณวรพล บัววัฒนา (ป๊อป) เจ้าของบัววัฒนา ริ สอร์ท และคุณอดิศักดิ์ พงษ์เทียรสถิตย์ (ป๊อง) เจ้าของบ้านสวนหงษ์เทียร ริสอร์ท เรื่องราวการทำเหมืองแร่ครอบครัว คุณวรพล บัววัฒนา โดยคุณพ่อมาจากกาญจนบุรี มาเป็นผู้จัดการเหมือง แล้วออกมาทำงานเหมืองแร่ที่สวนผึ้งเป็นของตนเอง จากนั้นคุณแม่ของสืบทอดกิจการเหมืองแร่ต่อ เรียกว่าเหมืองเจ็มล ในช่วงปี 2524 ช่วงที่เหมืองแร่เฟื่องฟู เรียกว่าประสบความสำเร็จ สายแร่ในพื้นที่เป็นแร่ที่มีเปอร์เซนต์ดี การทำเหมืองของคุณแม่เป็นเหมืองฉีด ใช้เครื่องจักรไม่ได้เยอะ ใช้แค่แทรกเตอร์ แล้วก็เครื่องดูดน้ำดูดทราย แล้วก็ใช้คนทำแล้วแรงงานคน ค่าแรงสมัยนั้นคิดเป็นกะวันหนึ่งก็ประมาณ 20-50 บาทแล้วแต่ความสามารถของคน กะไม่ใช่ 08.00-17.00 น. เหมือนปัจจุบัน กะหมายถึงว่ากะเช้า กะบ่าย กะกลางคืน ทำกันถึงเที่ยงคืนวันหนึ่ง แรงงานคนงานที่ทำงานแรงงานในเหมืองแร่ส่วนใหญ่เป็นกะหญิงจากฝั่งพม่า และคนในพื้นที่

ในช่วงปี 2528 วันที่ได้ 30 ตุลาคม 2528 ที่สวนผึ้งมีฝนตกหนักไม่หยุด ด้วยทุกเหมืองจะมีทำนบกั้นน้ำ ทำนบกั้นน้ำเพื่อเอาไว้ใช้ในเหมือง ทำนบทุกเหมืองก็พัง น้ำหลากท่วมลงมาด้วยลักษณะพื้นที่เป็นเหมืองกับเป็นแอ่ง พอน้ำมันมากก็มาพร้อมทรายเข้ามานี้คือมันกลบหมด ถ้าใครเอาเครื่องมือขึ้นต้นก็เอาขึ้นบางคนก็ขึ้นไม่ทันก็คือจม เป็นจุดเปลี่ยนอันหนึ่งเหมือนกันจุดเปลี่ยนเลยที่ถึงแม้ว่าจะทำต่อมันต้องยอมแพ้โดยปริยายเพราะว่าถ้าทำต่อต้องลงทุนใหม่ต้องซื้อเครื่องจักรใหม่ซื้อเครื่องจักรมันก็เลยทำให้หลายหลายคนหยุดอย่างอย่างบ้านผมเนี่ยตัดสินใจก็คือไม่ทำต่อเพราะว่าน้ำป่ามาด้วย สองก็คือถ้าจะต้องลงทุนเครื่องมือต่อเนี่ย ก็คือมันอยู่ในสถานะที่กินทุนไปแล้วด้วยก็เลยหยุดกิจการ ประกอบกับช่วงนั้นความต้องการดิบกลดลง ราคาแร่ต่ำไม่คุ้มทุน เจ้าของเหมืองอื่น ๆ ก็ต่างทยอยหยุดกิจการเช่นกัน

เหมืองแร่อื่นๆที่ยังคงประกอบกิจการต้องระคองเลี้ยงคนงานโดยที่บางคนก็แยกย้ายไป พื้นที่ที่ทำเกษตรได้นั้นมีอยู่น้อย ก็เปลี่ยนเป็นปลูกมะม่วง มะขาม แต่ส่วนใหญ่มักปลูกพืชทำเกษตรไม่ได้ ลูกน้องบางคนมีทุนก็เลี้ยงวัว จะเลี้ยงวัวก็ไล่ทุ่งกันไป หลังจากเลิกกิจการเหมืองแร่ก็มาทำเกษตรเล็กๆน้อยๆ และมีช่วงหนึ่งที่อำเภอสนับสนุนให้เลี้ยงไก่ เป็นไก่ขาว พอเลิกเหมืองมันต้องหาอะไรทำต่อเพื่อเลี้ยงเลี้ยงครอบครัว ก็มีทำเรื่องของเลี้ยงไก่ แต่สุดท้ายตอนท้ายก็คือจบไม่ตี เพราะว่า ต้องขายดี ที่ราชบุรีเพื่อปิดแบงก์เพราะว่าเอามาทำไก่แล้วไม่ประสบความสำเร็จ สาเหตุก็เพราะในปี 2539 ในปีนั้นน้ำท่วมสวนผึ้งอีกครั้ง จนมาถึงวันนี้คนที่ทำสำเร็จมีกิจการที่เติบโต เช่น มะลิฟาร์มยังอยู่แล้วก็ใหญ่โตขึ้น

กระทั่งประมาณปี 2538 ด้วยมีการสร้างทางลาดยางลือตใหญ่ ทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น ผู้คนเริ่มเข้ามาซื้อที่ดินเพื่อปลูกบ้านหลังที่สองและประชากรเพิ่มขึ้น คนเริ่มรู้จักสวนผึ้งจากการมาท่องเที่ยวและพักที่เอ็นเคริ

สอร์ท นางพญารีสอร์ท และบ้านริมเขา ลักษณะที่พักในยุคนี้ จะให้เฉพาะคนรู้จักมาพักผ่อนในช่วงวันหยุด จนเป็นธุรกิจเล็กๆ รูปแบบแนวแบบบ้านส่วนตัว ไร่ส่วนตัวแล้วเปิดให้คนที่รู้จักมาพัก

ส่วนของบัววัฒนารีสอร์ท เมื่อคุณวรพลเรียนจบ กลับมาบ้านมีความคิดว่าสวนผึ้งจะพัฒนาเป็นชุมชนที่เจริญได้ จึงได้เปิดร้านฮาร์ดแวร์วัสดุก่อสร้าง ด้วยจากบ้านมีลำธาร ซึ่งเริ่มมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่บ่อน้ำร้อน น้ำตกบ่อคลึงแล้วหาที่พักแนวใกล้ชิดธรรมชาติ ที่มีความเป็นส่วนตัว มีห้องน้ำในตัว ติดต่อกันที่พักมากขึ้น จึงลองทำบ้านพัก เมื่อประมาณ ปี 2540 เป็นบ้านไม้ไผ่ ใช้ตัดไม้ สับฟาก หลังคามุงหญ้าคา ตอนนั้นไฟฟ้าถึงแค่หมู่บ้าน ที่พักจึงต้องใช้เครื่องปั่นไฟ เมื่อถึงตอนเดือนพฤศจิกายน ปลายฝนต้นหนาว อากาศดีมาก น้ำในลำธารก็จะมีเสียงน้ำแล้วเงียบมาก จึงเป็นเสน่ห์ให้นักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามากขึ้น ราคาที่พักบ้านไม้ไผ่สมัยนั้นแค่ คืนละ 500 บาท หลังจากนั้นประมาณ 6-7 ปี ได้สร้างบ้านปีกไม้ 3 หลังเพิ่มขึ้น

ปี 2547 ยุคโซเชียลมีเดียเริ่ม pantip.com ทำให้สวนผึ้งเป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่ง The Scenery Vintage Farm ได้ทำบ้านพักสีขาว จาก 3 หลัง เป็น 6 หลัง ประมาณปี พ.ศ. 2550 ปรับเปลี่ยนมาเป็นรีสอร์ทสไตล์ฟาร์ม แกะ กลายเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมในสวนผึ้ง และสร้างคอนเทนต์บนโซเชียลมีเดีย เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ตรงจุด และ The Scenery Vintage Farm ก็ประสบความสำเร็จ กลายเป็นหนึ่งในรีสอร์ทที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ในสวนผึ้ง บัววัฒนารีสอร์ทริโนเวทใหม่ให้มันแตกต่าง จึงสร้างบ้านต้นไม้ พอสถสร้างบ้านต้นไม้ปุ๊บก็เลยติดโซเชียลมีเดีย คนก็เริ่มเข้าถึงได้เพราะว่าคนเอารูปบ้านต้นไม้ไปลง ทำให้เป็นที่รู้จักและนิยมเข้าพักถึงวันนี้ ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการให้คนมาเที่ยวและถ่ายรูปในสถานที่ที่สร้างขึ้น มีเปลี่ยนแปลงทางดีไซน์ สร้างบรรยากาศให้เหมาะกับการท่องเที่ยวและบริการเพิ่มเติม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เข้าพัก ด้วยธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และการรับมือกับทุกความท้าทายที่เกิดขึ้น และคนในกรุงเทพฯ เขาเปลี่ยนความคิดที่จะขยายบ้านจากทาวน์เฮ้าส์แทนที่เขาอยู่ในกรุงเทพฯ ไปซื้อบ้านเดี่ยวในกรุงเทพฯ เขาเปลี่ยนมาหาซื้อที่สวนผึ้ง 3-5 ไร่กันเพื่อที่ทำการรีสอร์ทเล็กๆ แทน เช่น ภูมิลิตา รีสอร์ท และมีรีสอร์ทใหม่เกิดขึ้นมากมาย ส่งผลต่อธุรกิจรีสอร์ทยุคแรกๆ รีสอร์ทยุคแรกเน้นความเรียบง่าย ยุคต่อมากจะมีปรับตัวโดยรักษาธรรมชาติร่มรื่น และเติมความร่วมสมัย ดีไซน์ให้ดูเก๋ วินเทจ และมีสตอรี่ เน้นการตกแต่งภายในให้ดูโรแมนติก

ยุคเฟื่องฟูของสวนผึ้งย้อนไปประมาณสิบปี มีสองมุม คือพอสวนผึ้งเริ่มบูม ททท.เข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยว จากรีสอร์ทที่ขยายเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น เดอะซินนาริชา บ้านหอมเทียน เวเนตโต้ก็ทำแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวของสวนผึ้งทำให้รถติด 3 ชั่วโมงจากราชบุรี ททท.เคยทำสถิติคนมาเที่ยวสวนผึ้ง ติดอันดับ1 ใน 5 ของประเทศในช่วงเทศกาลปีใหม่ในยุคนั้น และแม้ว่าช่วงโควิดวิกฤตที่หนักที่สุด รายได้จากธุรกิจรีสอร์ทตกลง เคยเจอปัญหาน้ำป่า ไฟป่า โรคซาร์สนั้นก็เป็นช่วงๆ ผู้คนเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตหันมาพัฒนาพื้นที่ของตัวเอง ปลูกผัก ปลูกต้นไม้ นิยมปิกนิก ทำอาหารกินเอง ในช่วงหลังโควิดการท่องเที่ยวเทรนด์แคมป์ปิ้งมาแรง ปรับจากรีสอร์ทแบบเดิมมาเป็นแคมป์ปิ้ง เพิ่มบริการใหม่ เช่น เต็นท์ให้เช่า อุปกรณ์แคมป์ปิ้งธุรกิจรีสอร์ทต้องปรับตัวตามกระแส การท่องเที่ยวสวนผึ้งก็มีขึ้นลงสลับกันไป ในยุคปัจจุบัน การเพิ่มช่องทางการขายผ่านช่องทางออนไลน์ social media การรีวิวให้ลูกค้าเห็นก่อนก็เป็นกลยุทธ์สำคัญ รวมถึงร่วมมือกับรีสอร์ทอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว คอนเสิร์ตหรือแม้แต่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาสวนผึ้งให้ดีขึ้น คนชุมชนที่ได้มามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวมากขึ้น พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้เข้ากับวิถีชีวิตของท้องถิ่น เช่น ตลาดโอ๊ะป่อย หมู่บ้านมอญห้วยน้ำใส การพัฒนาคุณภาพและบริการให้ดีขึ้น ก็จะรองรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้

ที่มา : สัมภาษณ์ คุณวรพล บัววัฒนา (เป็อ) และคุณอดิศัย พงษ์เทิรสถิตย (ป็อง), จากอาชีพเหมืองแร่สู่การท่องเที่ยวอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี, 16 กุมภาพันธ์ 2567